

خشم ظریف در استانبول

حالا صدای جهان اسلام در گلوگاه گرفته است. سال‌هاست که سازمان همکاری‌های اسلامی آن ماهیت اولیه خود را از دست داده و به نهادی برای پیشبرد اهداف برخی کشورهای خاص تبدیل شده است

به گزارش آران نیوز: جرقه‌های شکل‌گیری آن در ۲۱ آگوست سال ۱۹۶۹ زده شد. آتش‌سوزی در مسجدالاقصی در آن تاریخ حجت را بر جهان اسلام تمام کرد که باید برای جلوگیری از زیاده‌خواهی‌های رژیم صهیونیستی دست در دست هم کاری بکنند. اراده اولیه شکل گرفته بود و خشم ناشی از رفتارهای تل آویو، مسلمانان را به فکر اتحاد انداخته بود. نخستین بحث‌ها در سپتامبر ۱۹۶۹ در مغرب میان نمایندگان کشورهای اسلامی صورت گرفت و بیانیه‌ای تاریخی میوه آن نشست بود: دولت‌ها و ملت‌های آنها مصمم‌اند هرگونه راه‌حلی در مورد مساله فلسطین را که متضمن بازگشت قدس به وضع پیش از ژوئن ۱۹۶۷ نباشد، رد کنند. پس از این تاریخ نقطه نظرات برای پیشبرد طرح تشکیل سازمانی واحد جمع‌آوری شد تا وزرای خارجه کشورهای اسلامی به اجلاس سوم در تاریخ مارس ۱۹۷۲ رسیدند؛ نشستی که این‌بار جده میزبان آن بود. با توافق‌های انجام شده در نهایت سازمان کنفرانس اسلامی که بعدها به سازمان همکاری‌های اسلامی تغییر نام داد، شکل گرفت. ۴۷ سال از آن روزها و آن اتحاد گذشته است و در حال حاضر ۵۷ کشور عضو سازمان همکاری‌های اسلامی هستند. پس از سازمان ملل، بزرگ‌ترین نهادی که این تعداد دولت را به عنوان اعضای ثابت در خود جای داده است، سازمان همکاری‌های اسلامی است. اعضای این سازمان در چهار قاره پراکنده هستند و همین مساله قدرت مانور بسیاری را به آنها بخشیده است. گفته شده بود که قرار است این سازمان صدای جهان اسلام باشد و مدافع منافع کشورهای مسلمان با تلاش در راستای ارتقای صلح بین‌المللی و همزیستی مسالمت آمیز اعضای سازمان ملل در کنار هم.

حالا صدای جهان اسلام در گلوگاه گرفته است. سال‌هاست که سازمان همکاری‌های اسلامی آن ماهیت اولیه خود را از دست داده و به نهادی برای پیشبرد اهداف برخی کشورهای خاص تبدیل شده است. گویا اجماع میان مسلمانان، رویایی دست‌نیافتنی است که ریشه مشکلات امروز خاورمیانه هم در فاصله‌گیری اعضای آن از تلاش برای تحقق آن اجماع است. خاورمیانه در تب و تاب بحران‌های متفاوت اعم از فعالیت‌های تروریستی تا بازتعریف مرزها و بر هم خوردن امنیت داخلی کشورها دست و پا می‌زند اما از اتحاد جهان اسلام خبری نیست. مسلمانان یک به یک سوریه، عراق، یمن، افغانستان و پاکستان را رها می‌کنند و از جان می‌گذرند تا به مرزهای اروپا برسند. تندروهای چشم آبی خود را از کشورهای اروپایی به خاورمیانه می‌رسانند تا زیر علم سیاه رنگی که ادعا می‌کند به دنبال دولت اسلامی است سینه بزنند و رویاهای خود برای سلاخی دیگری را جامه عمل بپوشانند. بر عمر زخم فلسطین هر روز افزوده می‌شود اما خبری از درمان حتی همان درمان‌های مقطعی قبل هم نیست. غزه در حصر و کرانه باختری در نفاق سیاسی گرفتار است اما برخی اعضای سازمانی که اولویت اول، دوم و سوم آن فلسطین بود برای آتش‌افروزی‌های اسرائیل، هیزم جمع می‌کنند. هر روز یک رسانه منطقه‌ای یا غربی خبر دیدار محرمانه نمایندگی از کشورهای جهان اسلام با هیاتی از اسرائیل در کشوری ثانی و دور از تیررس خبرنگاران را افشا می‌کند. سران سازمان همکاری‌های اسلامی به اسم مظلومیت فلسطین دور یک میز می‌نشینند اما مهره‌های بازی بر سر میز دیگری که آن سوی آن اسرائیل نشسته، دور هم چیده شده است. رهبر تشکیلات خودگردان فلسطین چند ماه پشت درهای بسته سازمان همکاری اسلامی بر در می‌کوبد تا شاید نشستی اضطراری برای پرداختن به مساله فلسطین تشکیل شود اما برخی از اعضا ترجیح می‌دهند نشست فوق‌العاده در جده را به مساله دوجانبه دو کشور همسایه اختصاص دهند و پرونده فلسطین را با تاخیر در جاکارتای اندونزی و آن هم با نتیجه‌گیری سمبلیک باز و بسته کنند.

در دل سازمان همکاری‌های اسلامی چند کانال مجزا زده شده که تنها یک غایت را دنبال می‌کنند: اجماع برای زمین زدن یک بازیگر مهم در جهان اسلام و منطقه خاورمیانه؛ هدفی که در قالب بازی با حاصل جمع صفر برای یکی تعریف شده است. عربستان سعودی، ریاست لابی شورایی همکاری خلیج فارس را به خود اختصاص داده است. ریاض امر خود را مکتوب می‌کند و دیگران در صف می‌ایستند تا امضای بی‌قید و شرط خود را پای آن بزنند. کشورهای اسلامی از مرهم گذاشتن بر آلام جهان اسلام ناتوان شده‌اند و خاورمیانه را به جولانگاهی برای بازیگران فرمانطقه‌ای تبدیل کرده‌اند. طنز تلخ ماجرا اینجاست که حالا کشورهای فرمانطقه‌ای و غیرمسلمان برای حل اختلاف میان دو کشور مسلمان میانجی می‌شوند. چشم آبی‌ها می‌آیند و از شرق نشین‌هایی که یک آیین دارند و رو به یک قبله عبادت می‌کنند می‌خواهند که دست از خصومت بردارند. درها در پایتخت‌های عربی باز و بسته می‌شود تا برخی کشورهای سنی به ظن خود با آنچه قدرت شیعه می‌خوانند مبارزه کنند حال آنکه جریان‌های مخوف تروریستی مانند داعش سودای سلاخی خود را به شیعه و سنی، مسلمان و غیرمسلمان محدود نکرده‌اند. ترور کور ادامه دارد؛ از حلب در سوریه تا موصل در عراق، از بروکسل تا پاریس. داعش به مثابه لکه ننگی بر پیشانی خاورمیانه هر روز بر دامنه فعالیت‌های خود می‌افزاید اما دولتمردان مسلمان سرگرم تدوین بیانیه‌هایی برای محکوم کردن تنها کشوری هستند که از سه سال پیش مبارزه با داعش را نه فقط در قالب ائتلاف‌های نمادین که یک تنه پیش برده است.

در چنین فضایی نمایندگان ۵۷ کشور اسلامی از چهار قاره یا در جده دور هم جمع می‌شوند یا در استانبول. مقابل دوربین‌ها

عکس یادگاری دسته جمعی می‌گیرند و لبخند زنان مسیر خود را به گونه‌ای مدیریت می‌کنند که وادار به دست دادن با وزیر امور خارجه کشوری نشوند که عمر بازی با حاصل جمع سفر را پایان یافته می‌داند. عربستان همزمان در مسیر حضور یک عضو سازمان همکاری‌های اسلامی در جده بارها و بارها سنگ‌اندازی می‌کند و البته میان سایر اعضا پیش نویس بیانیه‌های تند و تیز علیه تهران را پخش می‌کند. ایران می‌گوید برای مبارزه با تروریست حاضر به همکاری با تمام بازیگران منطقه‌ای است و این را در عمل هم نشان داده اما عربستان انگ «حمایت از تروریسم» را به برچسبی بدل کرده که هر کجا لازم باشد بر پیشانی هر کشوری که فرمان نپذیرد، می‌کوبد. ریاض در جهان عرب و در میان کشورهای اهل سنت، امت برای خود دست و پا می‌کند. امتی که اعتقاد دارند هرآنکس که نان دهد فرمان دهد. نمک‌گیرهای اقتصادی عربستان نمایندگان خود را به جده و استانبول می‌فرستند تا به فراخور کمک‌های اقتصادی که دریافت کرده‌اند با سیاست‌های عربستان همراهی کنند.

در راس دبیرخانه سازمان همکاری‌های اسلامی، ایاد امین مدنی نشسته است. سیاستمداری سعودی که از ۱ ژانویه ۲۰۱۴ بر این مسند نشسته است. دبیرکلی که عملاً از استقلال رای برخوردار نیست و دبیرخانه سازمان کنفرانس اسلامی را به یکی از ادارات وزارت امور خارجه عربستان بدل کرده است. دبیرخانه سازمان همکاری‌های اسلامی در جده و دبیرکل هم مردی از عربستان سعودی است. کشوری که گروهکشی‌های سیاسی را به بازی هر روزه برای خود در عرصه سیاست خارجی بدل کرده است. عربستان با مهره‌های خود در اتحادیه عرب و شورای همکاری، حاشیه بازی را از تمام اعضای مستقل گرفته است و این چماق به گونه‌ای بر فعالیت‌های سازمان سایه انداخته که کشوری مانند لبنان همزمانی که اندکی از موضع استقلال رفتار می‌کند، تنبیه شده و کمک‌های مالی ریاض به آن متوقف می‌شود. شعار نمادین سیزدهمین نشست سران سازمان همکاری‌های اسلامی، یکپارچگی و همبستگی برای عدالت و امنیت است اما از نخستین روز نشست‌های کارشناسی این دور در شبانه جاری، یکپارچگی تنها در میان اعضا برای همراهی با عربستان سعودی دیده می‌شود و لاغیر. امنیت، اصلی‌ترین دغدغه امروز منطقه است اما به نظر می‌رسد شان نزول آن در شعار این دور از نشست‌های سران سازمان همکاری اسلامی بر پایه استراتژی امنیت برای عده‌ای قلیل و ناامنی برای دیگران است.

سازمان کنفرانس اسلامی هر روز بیش از پیش از ماهیت اولیه خود فاصله می‌گیرد و هر روز کمتر از گذشته به شکل و شمایل یک سازمان بین‌المللی شبیه می‌ماند. هر سازمان بین‌المللی در قد و قواره این نهاد، نظام و قواعدی دارد که بازی بازیگران و دبیرکل و سایر اجزا ذیل این نظام‌ها معنا پیدا می‌کند. سازمان همکاری‌های اسلامی در یک دهه اخیر و بده و بستان‌هایی که در پشت پرده میان برخی از اعضا صورت می‌گیرد بیش از قبل بی‌قاعده بازی می‌کند. بی‌قاعدگی که عملاً به خنثی شدن فعالیت‌های آن و البته فرامین آن‌که در قالب بیانیه‌های نهایی منتشر می‌شود، منتهی شده است. در چند سال اخیر هر بار وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی دور هم جمع شده‌اند، کمتر موردی بوده که عربستان به دنبال هدفی باشد و این هدف را از قالب سازمان کنفرانس اسلامی تأمین نکرده باشد. این نه اراده جهان اسلام که اراده عربستان است که در نشست‌های سازمان همکاری اسلامی اعمال می‌شود. عربستان ایران را حامی تروریست و مداخله‌گر در امور منطقه‌ای می‌خواند، ایران را کشوری می‌داند که امکان دیپلماتیک در آن مصونیت ندارند و این نظرات دست به دست با فرمان تأیید شود میان اعضا پخش می‌شود. مداخله‌های عربستان در بحرین به اسم کشورهای عضو شورای همکاری حلال شمرده می‌شود اما زمانی که از محور مقاومت در برابر اسرائیل سخن به میان می‌آید، آل سعود از فرار گرفتن در این قالب پرهیز می‌کند. قشون‌کشی‌ها به منامه برای ایستادن در برابر خواست اکثریتی شیعه حرام نیست اما کمک مستشاران نظامی ایران به دولت عراق برای مقابله با گروهی که عنوان تروریست از قد و قامت آن می‌بارد، مستحق برخورد بین‌المللی است. دخالت نظامی در یمن و کشتار بی‌امان تا زمانی که هدفی جز زنان و کودکان نمانده باشد، رگ غیرت جهان اسلام را به جوش نمی‌آورد اما حزب‌الله لبنان که سال‌هاست در برابر اسرائیل ایستادگی کرده به یک کرشمه آل سعود گروهی تروریستی نام می‌گیرد. جرم هم شیعه بودن است. تقسیم‌بندی جهان اسلام به شیعه و سنی، بذر اختلافی است که خود جرقه اوضاع نابسامان خاورمیانه تبار امروز است. مسلمانان قریب به نیم‌قرن پیش دور هم جمع شدند تا سازمانی را برای ایجاد وحدت در کشورهای اسلامی و مواجهه با خطرات مشترک به راه بیندازند اما امروز این سازمان به محلی برای گروهکشی‌های سیاسی و طرح مسائل دوجانبه بدل شده است.

وزیر امور خارجه و رییس‌جمهور ایران برای شرکت در سیزدهمین نشست سران به استانبول رفته‌اند. تعامل با همه به‌خصوص همسایگان و جهان اسلام اولویت رسمی و اعلام شده دولت تدبیر و امید است. حفظ همبستگی در میان امت اسلامی هم، اولویت امروز و دیروز یا این دولت و آن دولت در ایران نیست که از پس از انقلاب اسلامی ایران در بر همین پاشنه چرخیده و در این سه دهه ایران بارها و بارها برای حفظ منافع جهان اسلام دست از مصلحت‌های شخصی کشیده است. در سازمان همکاری اسلامی امروز اما عده‌ای به دنبال تقسیم اعضا به دو گروه هستند: با ایران یا با عربستان. سیاستی شبیه سیاست‌های مردی که پس از حمله به افغانستان، ایران را در محور شرارت قرار داد و به جهان هشدار داد یا با ایران هستید یا با ما. تاریخ، عقیم‌بودن آن سیاست‌ها را ثابت کرد و امروز در تمام رایزنی‌های پشت پرده در اتاق فکرهای امریکا نسخه یک چیز است: برای آرام کردن خاورمیانه از ایران کمک بخواهید.

سفر حسن روحانی به ترکیه تأیید نشد

تا دقیقه نود که رییس‌جمهور ایران راهی استانبول شد؛ سفری به دعوت دولت ترکیه که البته آزمونی برای کشور میزبان هم است. کشوری که می‌گوید این میزبانی با استقلال رای همراه است و قرار نیست استانبول هم بخشی از بازی مطلق یک بازیگر معلوم‌الحال باشد. ایران می‌گوید نه استانبول و نه جده زمانی که میزبان سازمان همکاری‌های اسلامی می‌شود نباید به سکویی برای دعوا میان کشورهای اسلامی بدل شود. دعوای خانوادگی نباید از تریبون وحدت جهان اسلام مخابره شود. هوای آسمان

نشست مسلمانان در استانبول ابري است و در دو روز آتي اين ميزبان است که رسالت سنگين مديريت فضا به گونه‌اي که خروجي آن به نااميدي و نفاق بيشتري در ميان اعضاي سازمان همکاري اسلامي منتهي نشود را بر عهده دارد. ترکیه هم در ميان کشورهای حاضر از وزنه و اعتبار سياسي خوب برخوردار است و هم به عنوان ميزبان، قدرت مانورهايي براي نمايش اتحاد جهان اسلام را دارد.

عربستان سعودي بازي دوسر باختي را آغاز کرده است. پا به هر کشوري در منطقه با هر عنوان پرمطراقي که نهاده با عقيم‌ماندن سياست‌هايش روبه‌رو شده است. کشوري که روزي اعتماد جهان اسلام را در دست داشت و جده به عنوان مقر سازمان همکاري‌هاي اسلامي انتخاب شده بود امروز از قدرت تخریب بالا برخوردار است اما از قدرت سازنده آن خبري نيست. اين عدم توازن چه در حوزه سياست داخلي و چه در عرصه سياست خارجي کار دست سعودي‌ها خواهد داد. عربستان در خلاف مسير شنا مي‌کند و با همه سر جنگ دارد. چه با اقليت شيعه در شرق اين کشور چه با مردم يمن. دولت کنوني عربستان اگر تغيير مسير ندهد هر روز به گرداب وسيع‌تري نزديک خواهد شد که در تلاطم آن سياست‌هاي بلندمدت رياض قرباني کوتاه‌بيني‌هاي ديپلماتيك آن خواهد شد.

اخطار ظريف: برخي کشورهای اسلامي عليه ايران با صدام متحد شدند

وزير خارجه ايران در واکنش به تلاش‌هاي مخرب سعودي‌ها در استانبول عليه ايران و حزب‌الله، سرنوشت وزير خارجه رژيم بعث عراق را به مقامات سعودي يادآور شد و اين‌گونه اقدامات را باعث خشنودي تل‌آویو خواند. محمدجواد ظريف در نشست روز سه‌شنبه در استانبول در واکنش به طرح چهار بند ضدايراني و يك بند عليه حزب‌الله لبنان در پيش‌نويس اعلاميه اجلاس سران که از سوي عربستان سعودي و با حمايت برخي از همپيمانانش ارايه شده بود، اين اقدام را برخلاف روح همبستگي اسلامي و در راستاي منافع رژيم صهيونيستي خوانده و نسبت به عواقب اين رويکرد مخرب هشدار داده است. ظريف با اشاره به تجربه سوءاستفاده ابزاري از سازمان همکاري اسلامي در دوران جنگ تحميلي صدام عليه ايران گفت: در آن مقطع آقاي طارق عزيز، وزير خارجه وقت عراق، بندهايي ضدايراني را با حمايت تعداد معدودي از کشورهای منطقه به تصويب مي‌رساند اما ما اعتنايي به اين رويکردهاي ضدايراني نمي‌کرديم. بايد از گذشته درس عبرت گرفت، ببينيد الان طارق عزيز کجاست؟ رييس دستگاه ديپلماسي با طرح اين سوال که چرا برخي کشورهای عضو سازمان همکاري اسلامي همان سياست‌هاي شکست‌خورده را تجربه مي‌کنند، درباره محکوم کردن حزب‌الله لبنان نيز اظهار داشته است: اين اقدام تنها باعث خشنودي رژيم صهيونيستي و تشويق آن مي‌شود. ظريف در سخنراني خود در اين نشست نيز ضمن تاکيد بر اينکه اجلاس سران بايد به دنبال تقويت وحدت اسلامي باشد، عنوان کرد: مشکلات و اختلافات بين کشورها بايد از طريق گفت‌وگوهاي دوجانبه حل شود نه اينکه مسائل دوجانبه را به نشست‌هاي چندجانبه کشاند. وي ضمن اشاره به بهانه‌جويي‌هاي عربستان سعودي جهت سوءاستفاده از حادثه حمله به سفارت و کنسولگري اين کشور در ايران به دنبال اقدام تحريك‌آمیز سعودي‌ها، به محکوميت اين حملات توسط ايران و برخورد جدي با مرتکبين اين حادثه اشاره و تاکيد کرد: با وجود اقدامات مخرب برخي کشورهای عضو سازمان عليه ايران، ما همواره بهبود روابط با کشورهای همسايه و اسلامي را با اولويت دنبال کرده‌ايم. اين در حالي است که برخي از اين کشورها از صدام‌حسين در جريان جنگ عليه ايران حمايت کرده و در جنايات صدام عليه مردم ايران شريک بودند.